

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus II. An sufficiens titulus deponendi conscientiam in materia
justitiæ sit possessio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

vincibile, ex doctorum piorumque consilio, vel ex aliquo titulo juris, vel gravi rationum pondere, quæ prudentem iudicio ad rationabilem dubii depositionem sufficiant, aliàs quippe prudens iudicium conscientia formari non potest.

Minora autem fundamenta requiruntur pro scrupulosis [qui ex nullis vel levissimis fundamentis dubitant] quàm pro aliis: quibus ad deponendos scrupulos in dubio juris satisfacere de-

beret ille discursus à Poncio adductus loc. cit. Illud probabiliter licite operor, quod nulla ratione vel autoritate mihi constat esse malum, sed nullâ ratione mihi constat, hoc esse malum: ergo. In dubio verò facti sufficeret iste consimilis: Hoc probabiliter non feci, quod ex nullo fundamento mihi constat, me consensisse, voluntariè distractum fuisse, &c. ergo. Aliàs, dixi, abstinendum esse ab operatione, & obsequendum regulæ Juris. De qua infrâ,

ARTICULUS II.

An sufficiens titulus deponendi conscientiam dubiam in materia iustitiæ sit possessio?

SUMMARIUM.

1. Quid sit bona fidei possessio?
2. Fundamentum sententiæ negativæ.
3. Affirmativa probatur ex Regula 65. juris in 6.
4. Ex præsumptione in foro externo.
5. Ex absurdo vitiosi circuli.
6. Solvuntur fundamenta opposita.
7. Citata regula Juris non est limitanda ad forum externum.
8. Notatur inconsequentia in doctrina Fagnani.
9. Negligentia in deponendo dubio parit obligationem restituendi.
10. Possessor dubius quomodo sit obligatus abstinere ab usu & alienatione rei possessæ?

§. I.

Exponitur status questionis.

Definiunt Jurisperiti possessionem ex l. 1. & 3. ff. de acquirenda vel amittend. poss. quòd sit Detentio rei, corporis & animi iurisque adminiculo suffulta. Ubi ly corporis ad rei corporeæ possessionem pertinet: si verò possessio generationem accipiatur, prout comprehendit non tantùm corporaliùm, sed etiam incorporaliùm possessionem, illa particula redundat. Iusta possessio, quæ sola ad deponendum dubium sufficere potest, præter voluntariam detentionem rei tanquam suæ, requirit bonam fidem cum iusto titulo, quales sunt donationis, emptionis, hereditariæ successione, &c. Est autem bona fides credulitas, quâ quis prudenter sibi persuadet, rem, quam possidet, esse suam, vel saltem non esse alienam. Alii brevius, sed minus distinctè vocant sinceram rei alienæ ignorantiam.

Hæc credulitas & existimatio in initio possessionis debet esse positiva, ita ut capiens possessionem rationabiliter existimet, se rem ejusmodi iusto titulo tanquam suam possidere. Unde si dubites, num res sit fortè aliena, possessio ipsi nequaquam suffragabitur, sed manebit malæ fidei possessor obnoxius restitutioni, veluti cum Molina Tract. 2. disp. 61. conclus. 1. docent communiter DD. eò quòd taliter dubitans non habeat aliquem probabilem titulum juris, sine quo non datur iusta possessio. In continuatione verò possessionis dubium exortum, quod adhibitâ diligentia vinci non potest, non tollit aut interumpit bonam fidem, sed ad illam salvandam sufficit, quòd possidens non habeat conscientiam

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. II.

rei alienæ, sive quòd ipsi non constat, rem, quam possidet, esse alienam: neque enim omnia ad alicujus rei inceptionem necessaria requiruntur ad continuationem illius, veluti [omissis circumstantiis Philosophicis] patet in civili possessione, quæ conservatur per solam animi detentionem, cum tamen solus animus detinendi ad illam inchoandam nequaquam sufficiat. Ita communiter DD. deducunt ex C. fin. de præscript. ubi ad bonam fidem præscriptentis requiritur, ut in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienam. Ad eòque positiva solum existimatio de re tanquam aliena videtur excludi. & ex C. si Virgo 34. q. 1. ubi D. Augustinus dicit: *In jure prædiorum tam diu unusquisque bona fidei possessor rectissime dicitur, quamdiu possidere se ignorat alienum; cum verò sciverit, nec ab aliena possessione recesserit, tunc malæ fidei perhibebitur, tunc iuste injustus vocabitur.*

Quæritur ergo, an in casu, quo possessor dubitat de jure domini, seu proprietatis, nec potest adhibitâ diligentia dubium vincere, nihilominus ex titulo possessionis certam conscientiam deposito dubio formare possit, sibi licitum esse rem possessam retinere, illâ uti, alienare, &c.

Negativam secuti sunt Adrianus 4. de restitut. & Sorus l. 4. de just. q. 5. a. ult. his adducti fundamentis. Qui se exponit periculo utendi re non suâ, peccat contra iustitiam: sed possessor dubitans de jure proprietatis, si rem dubiam retinere, vel alienare veller, exponeret se periculo utendi re non suâ: ergo peccaret contra iustitiam.

Secundò. Cum super eadem re duo habent æqualem juris prætensionem, res est potius dividenda, quàm alterutri tota adjudicanda, ut servetur æqualitas: sed inter duos dubitantes de dominio rei, is, qui non est possessor, æquè habet jus dubium proprietatis, quam possessor dubius: ergo res non debet à possessore tota retineri, sed inter utrumque dividi.

Tertio. Si quis uti possidet re, quam cum dubio possidet, sequeretur, conjugem de valore matrimonii dubitantem, eodem uti, ad eòque debitum non tantùm reddere, sed etiam petere posse: consequens pugnat contra c. Dominus: de secundis nuptiis, & C. inquisitioni de sentent. excommuni.

Q

Quartò.

Quartò. In dubiis tutior pars est eligenda, per c. juvenis, de Sponsal. & c. ad audientiam de homicid. sed tutius est restituere, quàm retinere, cum in retentione possit subesse peccatum, non autem in restitutione: ergo.

§. II.

Resolutio affirmativa.

3. **CONCLUSIO.** *Possessio legitima in materia Justitiæ est sufficiens titulus ad dubiam conscientiam de licita retentione, & usu rei possessæ practicè deponendam. Deducitur & probatur primò ex Reg. 65 in 6. In pari delicto & causa melior est conditio possidentis, eò quòd possessor ultra jus dubium proprietatis, in quo convenit cum domino incerto, insuper habet jus possessionis, quæ, cum suapte naturâ sit exercitium quoddam, & complementum dominii, pro possessore parit præsumptionem juris seu evidentem probabilitatem, quòd res possessa sit in dominio possessoris: atqui si possessor rem, de cujus dominio dubitat, teneretur alteri simul dubitanti restituere, vel cum ipso dividere, jam non esset melioris conditionis: ergo juxta illam regulam juris potest rem possessam licitè retinere, eaque uti.*

4. Secundò: Quoties forum externum non innititur fallæ præsumptioni, toties internum conformatur foro externo, uti tenent Sotus l. 4. de Just. q. 5. a. 3. Covarr. in c. cum esses. n. 7. de testam. Thom. Sanch. l. 1. de matrim. disp. 5. n. 20. aliiq; plurimi: sed in foro externo possessio legitima protegit possessorem, estque titulus sufficiens, ut præsumptus rei possessæ dominus protegatur in sua possessione, nec ad aliquam restitutionem, vel divisionem obligetur: ergo eadem possessio [nisi constet de falsitate præsumptionis] erit titulus sufficiens ad licitam rei possessæ retentionem & usum in foro interno, ac proinde possessor deposito dubio prudenter formabit talem conscientiam certam: *Qui præsumitur dominus rei, estque melioris conditionis præ omni alio competente, rectè retinet rem illam, e. q. utitur: sed ego jure possessionis præsumor esse dominus hujus rei, & sum melioris conditionis præ omni alio competente: ergo licitè retineo & uter re ista.*

5. Tertiò: Patet absurdo; nam pone, dubitantiem de dominio & proprietate rei teneri ad restitutionem & deserendam possessionem illius, ut sic in dubio sequatur partem tutiorem, seque eximat periculo peccati, cui restituet? utique illi, qui de jure proprietatis competit & contendit cum illo. Sed & iste versatur in dubio: ergo pariter vel tenebitur reciprocè restituere possessori, sicque ibitur in vitiosum circum, vel res erit ab utroque deserenda, aut danda pauperibus, quod nec jure præceptum, nec ullâ praxi receptum est.

Neque dicas cum Soto, rem esse dividendam: cum enim possessor habeat meliorem titulum & conditionem quoad totum, non est, cur illo titulo privari, & competenti dubio æquiparari debeat.

6. Ad primum vel nego minorem, vel distingo majorem: Qui se exponit periculo solum materialiter utendi re aliena, peccat contra justitiam, nego majorem [quia habet sufficiens fundamen-

tum practicè judicandi rem esse suam] periculo formaliter utendi re aliena, concedo. Sed possessor dubitans de proprietate rei committere de periculo materialiter utendi re non suâ, transeat formaliter, nego minorem & consequentiam. Cum enim, ut suppono, dubium sit invincibile, æquivaler ignorantie invincibili; unde sicut re invincibili ignorantia retinens rem alienam, non peccat contra justitiam, nec formaliter se exponit periculo: ita neque cum dubio speculativo practicè deposito retinens rem alienam committit se formaliter periculo peccandi contra justitiam, vel utendi re alienâ.

Ad secundum distingo majorem: Si omnimodè habeant æqualem juris præsentionem, res est dividenda, concedo; si in uno tantum genere, non in altero, sic nego. Sed inter duos dubitantes uterque habet jus dubium proprietatis, & in petitorio, concedo; jus dubium possessionis, seu in possessorio, nego. Nam quia ex parte possessoris accedit jus certum possessionis, quo alter caret, jam inæqualis & melior illius conditio efficitur præ conditione alterius; liquidem præsumitur esse rei dominus, quoque jus possessionis contrariis probationibus elidatur.

Ad tertium, concessâ sequelâ de dubio invincibili, dico, jura citata non adversari, quia loquuntur in casu, quo pars dubitans non est in possessione bonæ fidei, vel quia possessio fuit inchoata cum dubio; ita enim in c. dominus, est sermo de conjugio contracto nondum habuissent conjugis certitudine, ac proinde in ipso initio bona fide destituro: vel quia diligentia ad dubium deponendum nondum omnis tuit adhibita; licet enim c. inquisitioni indistinctè loquatur, ratio tamen cogit distinguere, ne bona fidei possessor ab usu rei suæ in perpetuum adhibere cogatur.

Ad quartum Respondeo, in dubio practico, ubi est periculum formalis injustitiæ & peccati, & ubi pars altera non tantum comparative, sed adversative est tutior, tunc partem tutiorem esse eligendam: non autem in dubio speculativo tantum, cum adest ratio sufficiens illud practicè deponendi, sicque consequenter abest periculum formalis injustitiæ & peccati, de quo in sequentibus plura.

§. III.

Corollaria.

Inferes ex dictis primò: Illam regulam juris quòd melior sit conditio possidentis, non tantum habere locum in foro externo judiciali, sed in foro fori, sed etiam in foro interno & conscientie, uti docet comm. DD. contra Prosp. Fagnanum, qui in c. ne imitatis n. 191 & 195. contendit, hanc regulam esse hauriendam ad forum fori, & in suam sententiam immeritò citat Sotum in Clavi Reg. l. 1. c. 13. nam is, licet in hoc conveniat cum Fagnano, quòd hæc regula solus in materia justitiæ locum habeat, tamen eandem expresse admittit & extendit ad forum conscientie, n. 9. & 14. idque probat a paritate fori externi. In nullo judicio, inquit, condemnatur uti le à giudice ad restituendam rem illam: ergo nec in foro interiori ad illius restitutionem obligatur. Ratione

tionem addit: *Quia iudex pronuntiando sententiam non confert jus in conscientia, sed solum explicat, quamvis pars habeat jus.* Et est sane tam contra communem doctrinam Auth. quam praxin fidelium, ut quis post sententiam in iudicio & foro externo pro se obtentam, remque, de cuius proprietate est dubius, sibi ob meliorem possessionis conditionem adjudicatum, nihilominus debeat & teneatur in conscientia sese re ad iudicium abdicare, eamque vel cum colligante vel pauperibus dividere: quod tamen manifestè sequitur ex opinione Fagnani: non enim in foro conscientie possessori suffragatur illa regula, quod in dubio melior sit conditio possidentis, sed iudicè sequenda est illa: In dubiis tutior pars est eligenda: cum ergo tutius sit rem dubiam dimittere sine periculo peccati, quam retinere cum periculo peccati, etiam post sententiam iudicis, res possessa foret dimittenda à dubio domino.

Nec videtur satis consequenter loqui prædictus Author, cum seq. n. 227. ubi concessit, quod possit aliquis sequi opinionem probabiliorem etiam minus tutam, hanc causam subiungit: quia tunc nullo modo versamur in dubio, sed fleximur ad illud extremum, quod probabilius iudicamus, & sumus moraliter certi, nam & opinio vehementer pro certitudine habetur, &c. Sacri quoque Canones non ardeant ad electionem sententiarum opinionis, nisi cum res dubia est, ut contingit, cum quis iudicat, utramque opinionem æquè probabilem. Ita prædictus Author, Subsumo: sed is, qui pro se habet jus possessionis, habet pro se opinionem probabiliorem; nam legitima possessio, quæ suâ naturâ est complementum & signum dominii, est magnum argumentum pro alteruendo rei dominio; ergo tunc poterit seposito dubio habere vehementer opinionem, quod res sit sua, neque in conscientia ardebitur per SS. Canones ad electionem securioris opinionis; quippe cum pro utraque parte non stet æqualis probabilitas, ob prævalentem titulum possessionis.

Inferes secundò: Si quis in inceptione possessionis speculative dicit, num res sit sua; si ve, dubio in continuatione possessionis exorto, omittat debitam diligentiam pro assequenda veritate, eaque negligentia causam ponat, ut deinceps in veritatis notitiam venire non possit, teneri ad restitutionem rei pro quantitate dubii; siquidem ex tali dubio & negligentia constituitur possessor malæ fidei: ut cum Molina tom. 3. tr. 2. disp. 722. Laymann tr. 1. c. 5. §. 3. & communi tradit Less. l. 2. c. 14.

Inferes tertio: Possessorem, antequam pro assequenda veritate debitam diligentiam adhibuit, teneri ab usu & alienatione rei possessæ abstinere; nisi fortè sit paratus pretium illius usus deducis expensis domino compensanti, qui rationabiliter de tali usu invitus esse non potest, restituere, ut habet Vasquez 1. 2. q. 66. c. 7. Retinebit tamen licitè rem possessam, quamdiu durat veritatis investigatio, per modum depositarii: sic enim utiliter gerit negotium domini, qui proinde ad talem retentionem invitus esse non potest. Si verò post debitam diligentiam adhibitam dubium vinci, & certus Dominus reperiri non possit, rem possessam non modò licitè retinebit, sed etiam alienabit, & utetur pro libitu; cum alioqui legitima possessio ipsi non tantum foret inutilis, sed onerosa & perniciofa; cum multa sint, quæ absque detrimento diu conservari non possunt. Tenebitur tamen venditor rei dubiæ, emptorem admonere de dubio, quando est periculum, ne certus ei Dominus compareat; ex tali quippe dubio res efficitur periculo restitutionis obnoxia, adeoque vitiosa, & minori pretio æstimabilis, veluti tradunt Molina loc. cit. & Sair. Clav. Reg. l. 10. tract. 2. c. 29. quod si possessio est nullius, res est dividenda inter dubitantes iuxta proportionem dicitur, aut si sit indivisibilis, uni adjudicanda cum obligatione, ut aliis ex inde satisfiat. Ut habent Less. l. 2. c. 6. dub. 3. Hidesonf. Cæsaraug. disp. 209. dub. 5.

ARTICULUS III.

An melior sit conditio possidentis extra materiam iustitiæ?

SUMMARIUM.

1. Variæ rationes pro sententia negativa.
2. Argumenta Prosperi Fagnani.
3. Objicitur absurditas litigii de possessione inter DEUM & hominem.
4. Alia quedam absurda.
5. Auctoritas SS. Canonum & D. Augustini.
6. Lex Divina alicui non obligat nisi mediante conscientia.
7. Exponitur iudicium ac forum conscientie.
8. Eiusque analogia cum foro externo.
9. Quomodo vox possessionis rectè applicetur libertati & innocentie?
10. Statuitur sententia tribuens locum possessioni, tam intra, quam extra materiam iustitiæ.
11. Offenditur identitas rationis intra & extra materiam iustitiæ.
12. Ex æquitate naturali derivata.
13. Prima regula cognoscendi, pro quo stet possessio. R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. II.
14. Altera regula pro dubio facti.
15. Corollaria ex hinc deducta.
16. Possessio accipitur strictiori & laxiori sensu.
17. Pars, pro qua fiat possessio, non est minus intus adversative.
18. In instanti usus rationis tenetur servare præcepta, quæ sunt debite intimata.
19. Jura Loquentia de possessione rectè extenduntur ad forum internum.
20. Idem est allegare præsumptionem ac possessionem innocentiam.
21. Exponitur auctoritas, & mens D. Thomæ.
22. Offenditur, absurditates à Fagnano objectas falli in supposito.

§. I.

Fundamenta sententiæ negantis.

Sententiam negantem tucntur & acriter propugnant

Q 2